

Alliansarbetsgrupp för utbildningspolitik

Innehåll

Inledning	3
Utgångspunkter och vision	4
Frågeställningar	5
Arbetsgrupp	6

Inledning

Allians för Sverige bärs av en idé om Sverige. Vi tror på människans inneboende kraft och vilja att ta ansvar. Vi vill att fler människor ska kunna stå på egna ben och känna glädjen i att försörja sig genom eget arbete. Fler ska känna att de kan göra en insats och att en extra ansträngning ger lön för mödan.

Vi vill att våra barn ska berikas med kunskaper, bli väl behandlade och utvecklas till ansvarstagande ungdomar i vår svenska skola. Att våra äldre ska känna trygghet i omsorgen och att sjukvården ska fungera bra. Vi ska vara en röst för dem som själva har svårt att göra sina röster hörda. Vi vill få på plats ett rättsväsende som förmår stå upp mot våld, brott och droger. Vi vill att det ska löna sig att arbeta, att fler ska vilja anställa och att fler företag ska starta, stanna och växa i Sverige.

Ett väl utvecklat miljöansvar är självklart för alliansregeringen, som bland annat flyttat fram positionerna och höjt ambitionen i klimatfrågorna både nationellt och internationellt. Vi har ett ansvar gentemot kommande generationer att aktivt arbeta för att lösa miljöproblemen och att få en uthållig användning av naturens resurser.

Även om mycket utträttats under de senaste åren med Alliansregering finns mycket kvar att göra. Människors makt över den egna vardagen, arbetslinjen, en strävan att uppnå full sysselsättning, företagsamhet samt en välfungerande och skattefinansierad välfärd är alla tydliga delar i vad vi vill ska känneteckna Sverige. För att nå dit måste politiken ständigt förnyas för att möta Sveriges utmaningar.

Den internationella krisens återverkningar i Sverige ställer oss inför stora utmaningar. Den ljusning av konjunkturen som vi nu ser vissa tecken på kan komma att möta bakslag. Andelen arbetslösa kommer att stiga de närmaste åren. För att Sverige ska återhämta sig så snabbt som möjligt krävs en politik som fokuserar på att få tillbaka människor i jobb samtidigt som vi värnar de offentliga finanserna. Bara så kan vi på sikt trygga välfärden.

Allians för Sverige ska i valrörelsen 2010 möta väljarna med ett valmanifest som är lika tydligt som i förra valet. För att utveckla vår politik med sikte på mandatperioden 2010-2014 tillsätts nu tio arbetsgrupper. En av dem är arbetsgruppen om utbildningspolitik.

Arbetsgruppen ska arbeta fram konkreta och väl underbyggda förslag inom utbildningsområdet som gruppen anser ska inkluderas i Alliansens valmanifest 2010. Arbetsgruppen ska ange om förslagen kan genomföras tidigt under nästa mandatperiod, eller bör ses som målsättningar på längre sikt. Utöver de konkreta förslagen och underlagen ska arbetsgruppen presentera motiveringar till respektive förslag. Förslagen ska vara förenliga med en ansvarsfull ekonomisk politik, vara kostnads- och samhällsekonomiskt effektiva samt långsiktigt fördelningspolitiskt rimliga.

Arbetsgruppen ska därutöver ange ramar och den politiska inriktningen i stort för politikområdet utbildning under hela kommande mandatperioden 2010-2014.

Arbetsgruppen ska också beskriva vad Alliansregeringen uppnått på utbildningsområdet under den gångna mandatperioden.

Arbetsgrupperna bör i sitt arbete bjuda in utomstående experter på området och föra dialog kring viktiga samhällsutmaningar med olika aktörer som är verksamma inom området.

Under våren 2010 ska arbetsgruppen delge ekonomiarbetsgruppen underlag för de förslag som tas fram. Detta för att kunna säkerställa att (i) eventuella offentliga finansiella effekter, (ii) fördelningseffekter samt (iii) effekter på BNP och sysselsättning beräknas på ett enhetligt sätt som överensstämmer med beräkningskonventionerna för Regeringskansliet. Även ramar och riktlinjer för det fortsatta arbetet under hela mandatperioden ska beräknas på motsvarande sätt om de ska införas i valmanifestet och ska således delges ekonomiarbetsgruppen.

Utgångspunkter och vision

En bra skola lägger grund för att alla, oavsett bakgrund, ges möjlighet att utveckla sin begåvning och tillgodogöra sig samhällsbärande värden. Tillsammans med en välfungerande högre utbildning och en forskningsmiljö av god kvalitet lägger det i sin tur inte bara grund för att alla människor ska kunna utvecklas maximalt, utan är avgörande för Sveriges framtida utvecklingsmöjligheter.

Alliansregeringen tillträdde i ett läge där kunskapsresultaten i skolan försämrats, såväl över tid som i förhållande till flera andra jämförbara länder. En av fyra elever lämnar år efter år grundskolan utan fullständiga betyg, en av tio är inte behöriga till gymnasieskolan. En av åtta pojkar - med svensk bakgrund - klarar inte det nationella läsförståelseprovet i nionde klass. Skolan har svårt att kompensera för föräldrarnas utbildningsnivå och om eleven har invandrat till Sverige efter skolstartsålder. Detta slår därför igenom på resultaten. Yrkesutbildningen har inte fått möjlighet att utvecklas. Inom den högre utbildningen har under staten fokuserat på en utbyggnad av högskoleplatser. Utbyggnaden är positiv, men då resurserna inte ökat i samma takt har utbildningskvaliteten blivit lidande. Forskningen har varit underfinansierad och för politiskt styrd.

För Alliansen är detta oacceptabelt. Skolan ska vara av hög och likvärdig kvalitet för alla elever, så att varje barn och ungdom får möjlighet att utveckla sin fulla potential och nå målen för utbildningen. Utbildningarna inom yrkeshögskolan och högskolan ska hålla hög kvalitet och ge en god förberedelse för yrkeslivet.

Att vända en lång period av negativ utveckling tar tid. Alliansregeringen har under mandatperioden påbörjat ett omfattande skifte av utbildningspolitiken för att höja kvaliteten i såväl förskola, skola som den högre utbildningen. Varje elev ska ha möjlighet att uppnå kunskapsmålen i alla ämnen, oberoende av föräldrarnas utbildning, inkomst, bostadsort eller förutsättningar i övrigt. Varje elev ska kunna gå till en skola där trivsel, trygghet och arbetsro råder. Sverige måste kunna konkurrera med kunskap i en alltmer globaliserad värld. Det är höga ambitioner som kräver en långsiktig politik med fokus på kunskap och kvalitet i skolan, högskolan och forskningen.

Flera reformer har genomförts för ett bättre utbildningssystem i Sverige. Bl.a. har införts tydliga och tidiga kunskapsmål, fler nationella prov, en ny skarp utbildningsinspektion, relevanta behörighetskrav till högskolan och specialskolor med specialistkompetens för elever med flera handikapp. Läraryftet är den största satsningen någonsin på akademisk fortbildning för lärare och innebär också vidareutbildning för att uppnå fler behöriga och forskarutbildade lärare i skolan. Yrkeshögskolan har etablerats. Ett antal reformer kommer att träda ikraft först under nästa mandatperiod. Bland dessa återfinns en gymnasieskola av hög kvalitet, tidigare och tydligare betyg samt en ny skollag för kunskap, valfrihet och trygghet. Därtill kommer regeringen att tillsätta utredningar om bland annat flexibel skolstart och möjligheten att överklaga betyg. En rad insatser för att stärka kvaliteten inom den högre utbildningen och forskningen har också genomförts.

Utmaningarna kommer framöver vara fortsatt många. Det tar tid innan reformerna slår igenom i de olika delarna av utbildningssystemet. Under kommande mandatperiod är det därför viktigt att fokusera på insatser som säkerställer att de redan beslutade insatserna verkligen får avsedd effekt i verksamheterna. Alla förändringar tar tid och kräver såväl välfungerande implementeringsinsatser som arbetsro. Det är en viktig utgångspunkt inför det fortsatta reformarbetet. Inte minst har grundskolan att klara av många stora förändringar. Nya nationella kunskapsmål, fler avstämningstillfällen, betyg tidigare och i fler steg, skriftliga omdömen från första klass, skärpta krav på stöd till elever som riskerar att inte nå målen samt hårdare krav på skolorna att motverka mobbning och annan diskriminering är några exempel. För högskolans del kommer regeringen att föreslå ett nytt resursfördelningssystem, baserat på kvalitet, och har lagt fram en historiskt stark forsknings- och innovationsproposition.

Ytterligare insatser och reformer under nästa mandatperiod bör därför begränsas till de som genomgående bedöms mest effektiva för att ytterligare stärka kvaliteten i förskola, skola, högskola och forskning. Olika typer av insatser tar också olika lång tid att få på plats ute i verksamheterna, vilket är viktigt att beakta. De ändrade reglerna för högskolebehörighet tycks exempelvis snabbt ha påverkat incitamenten för gymnasieeleverna, medan det dröjer flera år innan den speciallärarutbildning som startade 2008 kommer att ge upphov till att ett stort antal examinerade som jobbar i skolan.

Frågeställningar

Arbetsgruppen ska lämna konkreta förslag som fortsätter och förstärker det reformarbete för ökad kunskap som påbörjats under innevarande mandatperiod. Gruppen ska avhandla följande områden:

- **Hur kan vi förbättra kunskapsutvecklingen i grund- och gymnasieskolan?**
Alliansregeringen har tagit flera viktiga initiativ för att vända den negativa kunskapsutvecklingen i svensk skola. Hur kan alliansen gå vidare för att fortsätta stärka varje elevs utveckling och kunskapsresultat? Behövs ytterligare insatser i de tidiga åldrarna? Hur kan förskola, förskoleklass och fritidshem i ökad utsträckning bidra till varje barns utveckling så att de, oavsett bakgrund därmed ges möjlighet att klara de nationella målen i grundskolan? Hur kan individanpassningen och flexibilitet förbättras? Behövs ytterligare insatser avseende särskilt stöd till elever som riskerar att inte klara grundskolans mål inom avsedd tid? Kan skolor stimuleras till att individanpassa undervisningstid och extra insatt stöd bättre? Hur kan elevernas entreprenöriella förmågor stärkas?
- **Hur kan vi förbättra ledarskapet och styrningen för att öka måluppfyllelsen?**
Ledarskapet spelar en avgörande roll för skolans utveckling. Det gäller både i den enskilda skolan och för skolväsendet som helhet. Kommunerna är huvudman för skolan, samtidigt fattar staten beslut om t ex läroplaner och kunskapskrav. Allt fler elever går också i friskolor, vilket ökar mångfalden av pedagogiska alternativ. Hur kan ledarskapet förbättras för en ökad måluppfyllelse? Vilken roll ska rektor ha i den framtida skolan? Vilket stöd behöver våra rektorer för att vara välfungerande pedagogiska ledare? Finns det inslag i styrningen av den svenska skolan som kan förbättras?
- **Hur kan vi lyfta lärarkretsens attraktionskraft?**
Ett skolsystem kan inte bli bättre än dess lärare. Det finns omfattande forskning som visar att läraren har stor betydelse för elevers skolprestationer. Hur kan vi fortsätta arbetet för att stärka lärarna i deras arbete? Hur kan högskolorna i större utsträckning förmå attrahera de mest studiemotiverade och begåvade ungdomarna till lärarkretsen? Hur kan karriärvägarna för lärare förbättras? Hur kan skolornas tillgång till behöriga lärare och speciallärare förbättras? Vilka insatser behövs för att lärarna ska ha den kunskap som behövs för att de förändringar som skolan står inför ska kunna genomföras på bästa sätt?
- **Hur kan vi öka barns och elevers välbefinnande och skapa trygga klassrum?**
Alla elever ska bli sedda, trivas och må bra i skolan. Eleverna ska behandlas rättvist och kunna utöva inflytande. Ett bra studieklimat är en förutsättning för lärande. Många skolor har en god arbetsmiljö, men det finns också exempel på motsatsen. Lärare och rektorer har ansvaret för att stödja elevernas lärande och utveckling och för att eleverna mår bra och inte far illa i skolan. Statistiken visar också att den psykiska ohälsan är oroväckande stor bland våra ungdomar. Vilka åtgärder behövs för att stärka skolornas arbete för trygga elever? Hur kan elevhälsan utvecklas till att bli en mer aktiv part i detta arbete? Vilka insatser kan vidtas för att barn och elever ska må bra och förhindra att de far illa i förskola och skola? Arbetsgruppen ska analysera behovet av insatser för att följa upp och, om det behövs, förstärka de som genomförts under mandatperioden för att öka tryggheten och studieron i skolan.
- **Hur kan vi ytterligare stärka förskolan?**
Förskolan lägger tillsammans med föräldrars fostran grunden för barnens utveckling och senare skolframgångar samt kan på ett positivt sett påverka barnens språkliga och matematiska förmåga. Alliansregeringen har tagit flera viktiga initiativ för att förbättra föräldrarnas möjlighet att själva välja barnomsorg utifrån barnens och familjernas behov och för att öka mångfalden av pedagogiska omsorgsformer och utförare. Det pågår även ett viktigt arbete med att stärka förskolans pedagogiska roll. Hur ska arbetet med att stärka förskolans och barnomsorgens kvalitet fortgå?

- **Hur kan vi stärka vuxenutbildningen?**

Dagens arbetsmarknad ställer allt högre krav på arbetskraften. Att ständigt utvecklas och lära genom hela livet är har blivit en självklarhet för de flesta. Utbildningssystemet får därmed en allt viktigare roll att vara öppen för studenter med olika bakgrund och livserfarenheter. Vuxna med utvecklingsstörning behöver till exempel ges bättre förutsättningar att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Hur kan vi underlätta det livslånga lärandet? Vilken roll kan folkhögskolorna och den nya yrkeshögskolan spela i detta sammanhang? Hur kan vi öka valfriheten och höja kvaliteten inom vuxenutbildningen? Finns det anledning att förändra dimensioneringen av olika eftergymnasiala utbildningar för att bättre stämma överens med arbetsmarknadens behov?

- **Hur ser studentens roll ut i den framtida högskolan?**

Sedan början av nittioalet har antalet studenter mer än fördubblats. Det har både förändrat högskolan och studenternas sammansättning som grupp. Den högre utbildningen har öppnats för nya samhällsgrupper. Viktiga mål är att främja den sociala breddningen, att fler studenter kan bedriva studier framgångsrikt, att genomströmningstakten ökas samt att studenter ges en utbildning som är anpassad för deras framtida yrkesliv. Bör studiemedelssystemet förändras för att understödja dessa syften? Vilka andra åtgärder kan vidtas? Hur tas studenternas rättigheter bäst tillvara?

- **Hur kan vi stärka universitet och högskolors autonomi?**

Inom den högre utbildningen och forskningen har det genom historien funnits ett klart samband mellan graden av självstyre och vetenskapligt nytänkande. Alliansregeringen har påbörjat ett arbete för att skapa ökad självständighet för högskolorna men det finns fortfarande mycket att göra. Arbetsgruppen lämna förslag på hur autonomi och självbestämmandet på landets högre lärosäten ytterligare kan stärkas.

- **Hur kan vi stärka kvaliteten i högre utbildning och forskning?**

Satsningar på forskning och högre utbildning är avgörande för att Sverige ska kunna behålla sin position som framgångsrik industri- och kunskapsnation. Arbetsgruppen ska lämna förslag som utvecklar kvaliteten i den svenska högskolan i framtiden.

Med sina fem miljarder var 2008 års forsknings- och innovationsproposition den i särklass största någonsin. Arbetsgruppen ska lämna förslag om hur Sverige ska befästa och utveckla sin position som forskningsnation i den kommande forskningspropositionen. Arbetsgruppen ska uppmärksamma såväl behovet av en stark grundforskning som ytterligare stärkt samverkan mellan utbildning, forskning och innovation. Gruppen ska även uppmärksamma hur forskningsresultat bättre ska kunna kommersialiseras och hur den högre utbildningens samverkan med det omgivande samhället kan förbättras.

Arbetsgrupp

Arbetsgruppens ordförande Tobias Krantz (FP)

Deltagande partirepresentanter Lars Lindblad (M), Sofia Larsen (C), Gunilla Tjernberg (KD)